Horizon-TAAL

mei - juni 2019 Jaargang 51 - nummer 297

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw
51ste jaargang mei-juni 2019
Verschijnt de 1ste van elke oneven maand
Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd

Redactie en administratie: Vlaamse Esperantobond vzw - Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen - tel.: 03 234 34 00 - E-post: horizon.taal@esperanto.be
Webstek: www.esperanto.be/fel/nl

Abonnement: 30,00 EURO

Rekeningen: t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen
KBC IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB
bpost IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Redactie: Piet Glorieux (piet.glorieux@gmail.com)

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen (yves.nevelsteen@gmail.com)

Clubactiviteiten: Katja Lödör (lodorkatja@skynet.be)

Medewerkers: Anne Brabant, Piet Glorieux, Cyreen Knockaert, Katja Lödör, Yves Nevelsteen, Kris Panis, André Staes, Mireille Storms, Kristin Tytgat e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Vlaamse Esperantobond vzw, Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, België

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukklaar geleverd exemplaar
Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1	257	625	1000
formaat 1/2	150	375	600
formaat 1/3	110	275	440
formaat 1/4	80	200	320
formaat 1/8	55	140	220
formaat 1/12	30	75	120

TEN GELEIDE

Soms heb ik de indruk dat men – uit frustratie – de rol van Esperanto alleen nog maar wil beperken tot een pedagogisch hulpmiddel om efficiënter andere talen te leren. Afgezien van het feit dat er meer en meer getwijfeld wordt aan de propedeutische waarde van Esperanto, vind ik het – eerlijk gezegd – nogal defaitistisch om alleen dit argument uit te spelen. Esperanto is toch bij uitstek een drempelverlagend communicatiemiddel. Daarbij deze bemerking. Moeten wij ons niet extra focussen op diegenen die moeilijk talen leren, d.w.z. de minder theoretische richtingen van ons onderwijs? Wat zou het mooi zijn als zij hun wereld zouden kunnen verruimen door contact te hebben met anderstaligen. Want is communicatie niet de remedie tegen xenofobie, racisme en – verkeerd begrepen – nationalisme?

Piet Glorieux

BENELUKSA KONGRESO 2019

CHARLEROI 19-22 SEPTEMBRO 2019 WWW.BENELUKSO.EU

In maart vond er n.a.v. de jaarvergadering van de Belgische Esperanto-Federatie een cursusweekend plaats in de jeugdherberg van Charleroi. Dit nieuwe initiatief was goed meegevallen en zal daarom worden herhaald tijdens het Beneluksa Kongreso, op dezelfde locatie. Er zullen conversatierondes en cursussen voor gevorderden doorgaan. Kristin Tytgat en Yves Nevelsteen zullen deze leiden. Lode Van de Velde zal daarnaast een vervolmakingcursus geven. Ben je een beginner? Dan raden we Somera Esperanto-Studado aan, een bijeenkomst in Slovakije. Of het cursusweekend van Esperanto Nederland, www.esperanto-nederland.nl/cursusweekend

LA PLEJ BONA OKAZO
POR LERNI KAJ PRAKTIKI ESPERANTON

KARA EŬROPO...

aŭ prefere, eble, Eŭropa Unio... ne kredu, mi petas, ke ni britoj vin malamas. Jes, tiel ŝajnas, post la referenduma decido de la brita popolo disiĝi de vi. Ofendite (tamen vi ne povas rezisti al iom da malica ĝojo), vi povas prave atentigi pri la 52 % da britaj voĉdonintoj, kiuj apogis apartigon.

Tamen bonvolu memori, kara Eŭropo, ke tio ne estas plimulto de la popolo. Volis resti 48 % de la voĉdonintoj ... kaj, malgraŭ tio, ke pli da homoj partoprenis en la referendumo ol dum naciaj elektoj, nur 73 % de la popolo fakte voĉdonis. Tio signifas, ke la fatala decido ĝisi, adiaŭi, restis en la manoj, aŭ la balotiloj, de nur 37 % de la popolo.

Memorindas ankaŭ, ke la referendumo ne temis pri vi. Almenaŭ ne tute. Certe, sur la balotilo, nepris respondi, ĉu resti, ĉu ne resti. Sed efektive vi ludis nur fonan rolon, aparte en la du semajnoj antaŭ la referendumo. Pli gravis, laŭ opinio-sondoj, enmigrado, timoj pri (subtekste) Lebensraum, do pri vivo-spaco en lando argumenteble tro plenŝtopita por akcepti pliajn (nebritajn) alvenantojn.

Do la popolo (mis)uzis vin, kun bedaŭrindaj sekvoj certe por ni, verŝajne ankaŭ por vi, por pugnobati politikan establon, kiu promesis limigi enmigradon, malsukcesis, kaj, pli funde, ĝin socie kaj ekonomie perfidas.

Krome britoj nur nebule komprenis, kial ili voĉdonis. La vesperon antaŭ la referendumo mi staris ĉe superbazara kaso. La kasistino, virino ĉ. 60-jaraĝa, demandis, kien mi metos mian morgaŭan balotilan krucon: ĉu por, ĉu kontraŭ. Mi diris, ke por, kaj demandis, kial ŝi volas scii. La kompatindulo diris, ke la referendumo-debato ŝin tiom perpleksigas, ke ŝi petas la opiniojn de klientoj por helpi al ŝi findecidi.

Imagu, semajnoj da debatado, da intervjuoj en radio kaj televido, da gazetaraj komentarioj, da oficialaj registaraj bultenoj dissenditaj al ĉiuj hejmoj, lasis ŝin perpleksa. Ne helpis mensogoj, ke ekzemple la pli ol 400 milionoj da eŭroj semajne senditaj al Bruseloj (en si mem troigo) estos direktataj al grincanta sanservo – promeso tuj post la referendumo neita.

Verŝajne mia amikino ĉe la superbazara kaso, kiel milionoj da aliaj perpleksitaj britoj, voĉdonis malpli kontraŭ vi, Eŭropo (kaj nun, laŭ opinio-sondoj, milionope bedaŭras), sed pli kontraŭ la politikistoj, kontraŭ la politika ordo, kiuj la popolon prifajfas.

Stagnas salajroj (sed male tiuj de bankistoj, kaj aliaj), fermiĝas bibliotekoj, naĝejoj, lokaj sociaj servoj, ŝanceliĝas la nacia sanservo (pro drasta registara ŝpar-reĝimo, kiu ne rekonas, ekzemple, ke popolo maljuniĝanta bezonos pli da subteno, ne malpli) ... kaj do, kiam viaj malamikoj sirenvoĉe avertis, ke aliĝos al vi Turkio (ĉu tion vi sciis, Eŭropo?) kaj ke pli ol 70 milionoj da turkoj povos alveni al Britio, kaj forŝteli laborlokojn, loĝejojn, kaj eĉ pli impliki la sanservon, panikiĝis la popolo.

Propekan kapron ĝi deziris, ion por kulpigi, por puni, pro socio ne fremde-brusele, sed hejme-londone rompita... kaj tagon post tago preparis la buĉadon de la kapro la dekstrema, bulvarda gazetaro.

Do britoj, laŭ refrenaĵo (refrenezaĵo?) de la referendumo-kampanjo, „reprenis sian landon". Kien ili ĝin prenis, estas alia demando... certe ne en la estontecon kaj provizore en politikan kaj financan ĥaoson. Evidentas samtempe nacio funde fendita inter breksiĝintoj kaj nebreksiĝintoj: Anglio kaj Kimrio kontraŭ Skotlando kaj Norda Irlando, kamparo kontraŭ urbo (kun kelkaj esceptoj), maljunuloj kontraŭ junuloj, baze edukitaj kontraŭ alte edukitaj homoj, eĉ familiano kontraŭ familiano.

Ni ambaŭ viktimiĝis, kara Eŭropo, vi kaj mi. Sed provu memori, dum britoj forflosos ne en sendependecon (ne eblas en la nuna mondo) tamen en izolitecon, ke plejparte ne kontraŭ vi ni voĉdonis, sed kontraŭ ni mem.

Kaj ke milionoj da britoj, aparte junaj, daŭre respektas la idealojn, sur kiuj vi staras, kaj, malgraŭ ĉio, volas ilin kune, amike, flegi kaj firmigi.

Sincere via,

Paul Gubbins

Jen la lasta kontribuo de la iama ĉefredaktoro de Monato, verkita tuj antaŭ lia morto en aŭgusto 2016, pri la komuna Eŭropo, kiun li tiel forte alstrebis.

ESPERANTO VOOR NIET GEWONE MENSEN

In het land van Aalst wonen luidruchtige carnavalisten maar ook stille, noeste werkers. Een van hen wuiven we bij dezen uit: Erik D'Hondt (°1941), vormgever van Horizontaal en van zoveel meer, die met dit nummer de fakkel doorgeeft aan Yves Nevelsteen.

Erik kreeg de microbe van Esperanto te pakken via zijn vader, die esperantist was. Het was echter pas in 1980 – hij was toen 39 jaar – dat Erik de stap zette naar La Pioniro, de toenmalige Esperantoclub van Aalst, opgericht door Maurice De Wit. Erik was een van de cursisten van de tweede cursus die door La Pioniro werd georganiseerd. Hilde Van Ingelgem was toen zijn collega-cursiste (zie Hildes bijdrage).

Erik was duidelijk een bezige bij – zoals blijkt uit de getuigenissen. Al voor zijn Esperantoperiode was hij – naast zijn dagtaak als wiskundeleraar – actief in Vlaamsgezinde verenigingen zoals het Priester Daensfonds, VTB, enzovoort. Via zijn vader geraakte hij in het bestuur van het Daensfonds en werd hij vormgever van het tijdschrift 'Daens vandaag'.

Na zijn vernieuwde kennismaking met Esperanto begon hij zich ook te engageren, niet alleen lokaal maar ook als administranto en bestuurslid van FEL. En zijn familie ontsnapte er ook niet aan. Zijn twee dochters volgden weldra ook de cursus Esperanto en zouden deelnemen aan activiteiten van FLEJA, de toenmalige Vlaamse Esperantojongeren. Blijkbaar kon Erik niet alleen goed overweg met de pc, hij was ook een handige harry. Hij schrok er niet voor terug om ook mee te helpen aan de verfraaiing van de Frankrijklei destijds… (zie Ivo's getuigenis)

En… – hoe een dubbeltje rollen kan – Erik ligt aan de basis van mijn 'Esperantisteco'. In 1984, toen ik al enige noties van Esperanto had, maar nog voor ik ooit een cursus gevolgd had, ontmoette ik een Japanse Esperantosprekende student, die studeerde in Duitsland. Hij werd vergezeld door zijn gastiganto, een zekere… Erik D'Hondt. Toen ik hoorde hoe vlot die twee met elkaar Esperanto spraken en hoe gebrekkig mijn communicatie in het Duits was, was ik echt gefascineerd. Erik moest niet veel moeite doen om mij te overhalen me in te schrijven voor de toenmalige gratis cursus 'Esperanto programita'. En zo ging bij mij de bal aan het rollen. De cirkel sluit zich.

Erik kon duidelijk niet stilzitten. Het moet zowat in 1996 geweest zijn dat hij werd aangezocht – of zichzelf aandiende – als vormgever van Horizontaal. Later kwamen daar ook Vertikale bij, Fenikso (van de Nederlandse esperantisten), IPR (Internacia Pedagogia Revuo) en talloze FEL-uitgaven, enzovoort.

Erik deed dit alles in stilte. Een getuige vertelt dat 'Erik geen tafelspringer was' maar dat hij niet kon stilzitten. Daarvan kunnen de Aalsterse esperantisten en de Vlaamse esperantisten getuigen. Zij zijn hem dankbaar voor zijn veertig jaar lange, zeer gewaardeerde inzet die overigens nog niet stopt. Hij blijft nog actief als vormgever van de FEL-uitgaven. In naam van iedereen, Erik, nog vele gelukkige jaren!

Piet Glorieux

Erik D'Hondt estas aktivulo, kiu multegon faris pri kio la plimulto de la nunaj membroj nenion scias. Jen sufiĉe impona listo.

Li ekaktivis en la jaroj antaŭ la Universala Kongreso en Antwerpen en 1982. Li gvidis la lokan grupon en Aalst kaj eldonis ties revuon "La Pioniro". En 1981 li partoprenis en la manlaboroj por la enordigo de la novaĉetita domo en Frankrijklei. Li akceptis taskon en la estraro de FEL. Dum la UK en Antwerpen li partoprenis en la organizo de dumkongresaj ekskursoj. Li kunorganizis ege sukcesan FEL-kongreson en Aalst en 1984. Tion ĉiuj povis konstati.

Sed lia plej konstanta laboro por la movado en Flandrio okazis kaŝe, Li okupiĝis pri la enpaĝigo de la pli ol 50 eldonaĵoj de FEL kaj tio prenas amasegon da tempo. Realigi tion en sia libera tempo eblas nur por homo, kiu bezonas malmulte da dormhoroj kaj leviĝas ege frue!

Tion Erik mem konfidis al mi. Eĉ post kiam foje lia aŭto malaperis post tuttaga laboro en la Esperanto-centro, ĉar en sia kutima hasto, Erik ne rimarkis admonon pri nova malpermeso ĉe lia kutima parkejo, kiam li ege malfrue devis trajni hejmen kaj reveni postan tagon kun granda monsumo por pagi la fortrejnadon kaj protokolon, li tamen ankoraŭ daŭrigis.

Li faris tion dum 40 jaroj kaj je tiu jubileo, li decidis transdoni la torĉon. Sed tiu giganta labortasko ne estu forgesita de la nuna generacio. Erik meritas laŭtegan aplaŭdon de la tuta movado.

Ivo Durwael

Kvankam mi ne konas Erik private, mi volas danki kaj gratuli lin pro lia multjara laborado por niaj karaj lingvo kaj kulturo.

Bert Boon

In september 1979 volgde ik op aanraden van Petro De Smedt een “14-hora rapidkurso pri Esperanto” in Aalst en aansluitend een “elementa kurso”. Petro was toen stadsbeiaardier in Aalst en mijn echtgenoot Kristiaan Van Ingelgem kende hem al sinds zijn jeugd in Dendermonde.Petro maakte me warm voor Esperanto. Zo ontmoette ik Erik D’Hondt als een van de cursisten. Zelf was ik ondertussen zwanger en zou ik op 6 juni bevallen van een dochter Tineke na twee zoons Maarten en Pieter.

Het eindexamen verliep vlot en ik citeer: “Ĉe la fino de la kurso, la 22-an de majo, ĉiuj do sufiĉe flue regis la lingvon. En la ekzameno ĉiuj sukcesis kaj eĉ eksterordinare bone.” Naar het schijnt was Erik schriftelijk de beste en dus de eerste en ik mondeling ;-)... Na de cursus ontmoetten we elkaar regelmatig, zetten we ons in voor het Universala Kongreso in Antwerpen in juli 1982, Erik voor de ekskursoj, ikzelf voor de artaj aranĝoj.

In 1983 organiseerden we een “Aalsta Esperanto Tago” en op 31 augustus, 1 en 2 september 1984 la “Dua Flandra Kongreso de Esperanto” met als kongresa sekretariejo Wilgstraat 25a ten huize van Erik. Erik bleef zich inzetten voor Esperanto maar ook in vele Vlaamse organisaties hier in Aalst. In meerdere tijdschriften las ik trouwens regelmatig zijn naam als medewerker.

Op 1 juli 1980 kwamen Erik en de medecursisten op kraambezoek en brachten la plej juna kursisto, Tineke, een “atesto de ĉeesto en la elementa kurso”. In ons gastenboek schreef Erik toen “Mi scias nenion plu skribi, ĉar ĉio jam estas skribita de aliaj.”

Daarom gebruik ik graag zijn woorden om af te sluiten en om Erik en zijn gezin “vaert wel ende levet scone” te wensen!

Hilde Van Ingelgem-Van Driessche

VAKCINO KONTRAŬ MISINFORMADO: grava aplikaĵo de Esperanto

Falsaj novaĵoj ĉiam ekzistis, sed nuntempe, pro la sociaj medioj, la efiko de tiu “misinformado” emas multobliĝi. Sekve: kreskanta dispolusiĝo[1] de la socio, manko de socia kohero k.t.p. Por kontraŭi tion, la universitato de Kembriĝo ellaboris tiel nomatan vakcinon kiu fakte estas “eduka ludo” en kiu la ludanto prenas la rolon de disvastiganto de falsaj novaĵoj. Ludante li konatiĝas kun la diversaj rimedoj por misgvidi homojn: dispolusigo, trolado, misuzo de emocioj, ŝtelo de identeco, misfamigo kaj komplotteorioj. La unuaj studoj en la esplorgrupo montras ke post ludado, la ludanto pli bone distingas inter veraj kaj malveraj novaĵoj.

Tamen, same kiel multe da esploro, la testpubliko venis ĉefe el landoj kun la angla kiel unua lingvo, kaj do restas la demando: ĉu la vakcino funkcias tutmonde kaj plurkulture? Rakoen Maertens, (flandra) esploristo en la kembriĝa universitato, proponis uzi publikon de Esperanto-parolantoj por respondi al tiu demando. Li sukcesis akceptigi ke oni faru Esperanto-version de la ludo por tiel testi la “vakcinon” ĉe diverskultura publiko. Dum la venonta UK en Lahtio, li ŝatus prezenti la rezultojn de la esploro, sed por tio li bezonas la “kunludadon” de minimume 400 Esperantistoj, inter kiuj 100 el Eŭropo. Li ankoraŭ bezonas multe da ludantoj!

Ĉu vi volas helpi Rakoen kaj pruvi la vivantecon de Esperanto? Tiam vizitu **www.misinformado.net**, kunludu kaj… kunhavigu la ludon al viaj amikoj-Esperantistoj. Atentu! Gravas ke vi plenigu la demandaron[2] kiu anonime registras kelkajn datumojn pri la ludanto, alie scienca prijuĝado de la rezultoj kompreneble ne eblas! Mi mem jam ludis kaj akiris iom da sperto. Do se vi alfrontas problemon kontaktu min: piet.glorieux@gmail.com.

[1] *NL: Polarisering*
[2] *La “demandaro” aperas je la fino de la ludo. Tre gravas ke vi kompletigu la tutan ludon por havi validan studon kaj ke oni tre konscie devas klaki kaj konfirmi partoprenon ĉe la komenco de la ludo, kaj ĉe la fino.*

CLUBNIEUWS

LA ERIKEJO: DEKOPE NI PARTOPRENIS

La 21an de marto 2019, estis kontentiga vespero en la Erikeja Esperantogrupo. Tri veteranoj el la Esperantomovado hazarde vizitis nin samtempe. Stella, intertempe 96-jara, promesis post kvin jaroj da ne-ĉeesto, reviziti sian ŝatatan grupon, kaj intertempe regali nin pro siaj pasintaj naskiĝdatrevenoj.

Yves, mem devenanta el nia Kalmthout, avertis min pri lia ĉeesto. Intertempe li estas ŝatata preleganto en la movado. Li iĝis fakulo en sia faktereno: komputilaĵoj en la Esperanto-mondo. Same kiel nia Cyreen, kiu ankaŭ estas fakulo en sia tereno, nome bibliotekaĵoj, kaj ŝatata volontula kunlaboranto en la Erfgoedbibliotheek. Ho jes, kompreneble estis ankaŭ Rob Ebenau, kiu prelegis tiun vesperon pri Sud-Koreio, ege interesa. Li sendube klarigis ke, je la fino de la dua mondmilito Koreio estis dividita en du partojn: Rusio ricevis la nordan kaj Ameriko ricevis la sudan parton. Ne estis la celo ke tio tiel restos... sed tiam sin prezentis la malvarma milito kaj... la etoso ŝanĝiĝis.

La tria kaj plej interesa surprizo estis la apero de la ĉarma tutnovbakita sekretario de FEL, s-ro Ben Indestege, el Dilsen-Stokkem. Estas tiu persono kiu plej brilas sur la foto. Vi povas imagi ke tio estis finfine unu de la plej interesaj kaj agrablaj vesperoj iam en nia rondo.

Kore salutas vin, fiera prezidantino,

Mireille

Foto: La Erikejo

LEUVEN: VORMIDABEL

Op 16 februari jongstleden organiseerde de deelraad Vorming van de Leuvense Cultuurraad voor de eerste maal een ontspannende vormingsnamiddag in het cultureel centrum Romaanse Poort te Leuven, onder de naam “VORMIDABEL”. In feite zou deze gebeurtenis een vervanging kunnen zijn van de vroegere “Zocalo”, waarbij de Leuvense verenigingen tijdens “De Langste Dag” op de Grote Markt hun activiteiten konden voorstellen.

Ook tijdens Vormidabel mochten de verenigingen die eraan wilden deelnemen een stand innemen in de kapel van de Romaanse Poort om aan geïnteresseerden informatie te verstrekken, folders uit te delen en eventueel een activiteit te organiseren. Zo waren er druk bijgewoonde voordrachten, bijvoorbeeld door Viona Westra (Het Deficitmodel: Jong geleerd is oud gedaan…), en activiteiten zoals de Chinese ontspanningsoefeningen door de vereniging Nihao, Filipijnse kunst, Handlettering, en voor de kinderen Verhalenweverij met kamishibai.

Ook Esperanto 3000 droeg zijn steentje bij en had een voorstelling over Esperanto met inleidend cursusje klaar, en op de “Beurs” in de kapel bemanden Martin en Yves onze welvoorziene stand, en legden contacten met andere verenigingen. De Chinees-Leuvense vereniging Ni Hao vroeg ons achteraf om het Esperanto te komen voorstellen op hun traditioneel Drakenbootfeest. Dat vindt dit jaar plaats op 1 juni. Kortom, onze aanwezigheid op Vormidabel heeft al zijn vruchten afgeworpen…

Ivo Schenkel

TALEN IN DE DIPLOMATIE

Voor velen zal Engels het antwoord zijn op vragen als "Welke taal spreken diplomaten in internationale vergaderingen?" en "Wat is de taal van internationale verdragen?". Ze gaan ervan uit dat twee landen die geen gemeenschappelijke taal delen, automatisch Engels zullen gebruiken. Sommigen vinden dan weer dat Frans de taal van de diplomatie moet zijn. Het antwoord op dergelijke vragen is echter niet zo eenvoudig. Een diplomatieke "lingua franca" bestaat niet.

Op de website *diplomacy.edu* kan je meer lezen over de geschiedenis van het gebruik van talen in de diplomatie. Je kan stellen dat talen nog altijd belangrijk zijn in de internationale diplomatie en dat diplomaten talen nodig hebben. Landen moeten contacten onderhouden en samenwerken om oplossingen te vinden voor veelvoorkomende problemen en om deel te nemen aan handelsactiviteiten. Deze relaties vergen het gebruik van talen.

Ondanks de diversiteit aan landen en gesproken talen in de wereld, zien we niet vaak landen die dezelfde hoofdtaal gebruiken voor hun onderlinge relaties. In regio's waar veel landen eenzelfde taal delen, zoals in Latijns-Amerika of in de Arabische wereld, gebeurt dit vaker.

De diplomatieke missies zijn over het algemeen in staat om in de officiële taal met de regering van het gastland te communiceren. Dat betekent niet dat de ambassadeur en iedereen in het diplomatieke team de taal van het land waar zij wonen vloeiend spreken. En dat ondanks het feit dat diplomatieke missies vaak betrokken zijn bij activiteiten die de aanwezigheid vereisen van professionals die de lokale taal beheersen. Niet veel mensen weten dat het tot het takenpakket van een diplomatieke missie behoort om hun eigen land te informeren over het nieuws en de politieke aangelegenheden in het gastland.

Verdragen tussen twee partijen kunnen complex zijn. Het geschreven document moet in een duidelijke taal zijn opgesteld, een taal die alle deelnemers kunnen begrijpen. De referentie voor dergelijke verdragen is het "Verdrag van Wenen inzake diplomatieke verdragen" (1969). Artikel 33 van dat verdrag verwijst naar het gebruik van geauthentificeerde teksten in twee of meer talen. Er is geen sprake van een specifieke taal die moet worden gebruikt en er is geen limiet aan het aantal talen dat kan worden gebruikt. Als er geen eerdere overeenkomst is over hoofdtalen, zijn alle talen evenwaardig. Meestal zijn de talen die worden gebruikt in een overeenkomst met twee partijen de officiële talen van de landen die ze ondertekenen. Soms kunnen landen ermee instemmen dat de tekst van het verdrag wordt geauthentificeerd in een "derde taal", die geen officiële taal is van de betrokken partijen. Sommige landen specificeren dat de "derde taal" een van de officiële talen van de Verenigde Naties (VN) moet zijn.

Foto: Embajada de Rusia - Wikimedia Commons

Tijdens mijn onderzoek las ik dat verschillende landen verschillende regels hanteren. Frankrijk eist bijvoorbeeld dat het Frans wordt gebruikt in om het even welk verdrag met hen, naast de officiële taal van de andere partij, maar zij zijn tegen het gebruik van een "derde taal" in deze context (1).

Internationale verdragen met Canada moeten altijd minstens de officiële tekst in het Engels en Frans bevatten en de andere partij kan een soortgelijke tekst in haar eigen officiële taal toevoegen. In een artikel geschreven door prof. Guglielmo Maisto over problemen in meertalige teksten van de verdragen, noemt hij onder meer het geval van landen als België, Noorwegen en Zweden, die er geen probleem van maken om eentalig Engelse belastingverdragen te ondertekenen.

Intergouvernementele organisaties zijn organisaties die voornamelijk uit soevereine staten bestaan. Ze worden opgericht via een verdrag en ze zijn belangrijke spelers in het internationale recht. Deze organisaties moeten officiële talen hebben om nieuwe verdragen en resoluties te onderhandelen, op te stellen en te registreren.

Soms gebruiken ze alle officiële talen van de lidstaten en het beste voorbeeld is de Europese Unie. In de EU zijn alle 24 in de lidstaten gesproken talen officieel. Maar in andere gevallen moeten ze een aantal talen kiezen, zoals in de Verenigde Naties, waar er zes werktalen zijn: Engels, Frans, Spaans, Russisch, Chinees en Arabisch. Dit zijn ook de officiële talen van de gespecialiseerde instellingen. Interessant is dat als een vertegenwoordiger van een land in een andere taal met de VN-leden wil spreken, hij dat wel kan doen, maar hij moet wel een vertaling van de toespraak in minstens een van de officiële talen verstrekken.

Als je diplomaat wil worden, moet je zeker overwegen om een andere taal te leren. Hier is de lijst van de tien talen die ik zou aanbevelen om te leren.

• Engels. Ik hoef niet uit te leggen waarom Engels zo belangrijk is in de diplomatie. Je vindt moeilijk een internationale organisatie waar het Engels niet wordt gebruikt.

• Frans. Dit is de enige wereldtaal, samen met het Engels, waarvan het gebruik verspreid is over de vijf continenten. Het is een officiële taal van de Verenigde Naties en haar instellingen, van de Europese Unie, waar het ook een van de drie werktalen is (de andere twee zijn Engels en Duits) en van andere internationale organisaties zoals het Rode Kruis en het Internationaal Olympisch Comité (in de laatste twee organisaties is Frans zelfs belangrijker dan Engels). Frans wordt ook beschouwd als de derde businesstaal ter wereld (na het Engels en het Mandarijns). Geografisch gezien is de taal bijzonder belangrijk in Europa en Afrika.

• Spaans is de op één na belangrijkste taal ter wereld, op basis van het aantal moedertaalsprekers. Het is een officiële taal in meer dan twintig landen, in de VN en de EU. Ze wordt gebruikt in alle internationale organisaties die Amerikaanse landen groeperen en wordt ook steeds belangrijker voor bedrijven. Landen zoals de VS en Brazilië, waar het nochtans geen officiële taal is, gebruiken ze vaak. In Rusland, China en vele andere landen proberen meer en meer investeerders en ondernemers Spaans te leren.

• Mandarijns. Deze geschreven standaardtaal is de officiële taal in de Volksrepubliek China, Taiwan en Singapore. Het is ook een van de officiële talen van de VN. Afgezien van het feit dat Taiwan zeer weinig internationale erkenning geniet (het is geen lid van de VN), zouden we kunnen zeggen dat deze taal niet zo belangrijk is als slechts twee landen haar gebruiken. Maar Chinees is de meest gesproken taal ter wereld en de Chinese Volksrepubliek is de grootste markt ter wereld. In feite heeft dit land een zeer actieve diplomatie. Mandarijns zal belangrijker worden voor elke internationale dienst van welk land ook.

• Arabisch is een officiële taal in meer dan twintig landen. De meeste sprekers van deze taal leven in Azië en Afrika. Het is ook een officiële taal in de Verenigde Naties, de Afrikaanse Unie en de Liga van Arabische Staten. De politieke invloed van de Arabische landen groeit.

• Duits is een officiële taal in zes Europese landen. Het is ook een officiële taal en een van de werktalen van de EU. De invloed ervan is vooral voelbaar in Europa. Duits is erg belangrijk voor wetenschap en handel.

• Italiaans is officieel in Italië, Zwitserland, San Marino en de werktaal van de Heilige Stoel. Het is ook een van de officiële talen van de EU. Om historische redenen, die verband houden met migraties uit Italië en het feit dat het Italiaans ook in de kunst wordt gebruikt, is de taal zeer populair als extra taal bij diplomaten en hoogopgeleide professionals.

• Portugees. Deze taal is een officiële taal in acht landen van de wereld. De belangrijkste spelers van deze groep zijn Brazilië en Portugal. Het is ook een officiele taal in de EU en in vele andere organisaties zoals de Organisatie van Amerikaanse Staten, de Organisatie van Afro-Amerikaanse Staten, Mercosur en in de Afrikaanse Unie.

• Russisch is een officiële taal in de Russische Federatie. Het heeft ook een officiële status in Wit-Rusland, Kazachstan en Kirgizië. Het wordt ook gebruikt in Oekraïne en bij de diplomatieke vertegenwoordigers van ex-leden van de Sovjet-Unie. Het is ook een officiële taal in de VN.

• Perzisch is nog steeds een belangrijke taal in Centraal-Azië. Het is een officiële taal in Iran (waar het bekendstaat als “Farsi”), in Afghanistan (“Dari”) en Tadzjikistan (“Tadzjieks”) en heeft aanzien in de buurlanden. De internationale gemeenschap kijkt naar wat er in dit deel van de wereld gebeurt. Dus, kennis van het Perzisch is belangrijk.

Volgens mij is taalkennis van grote waarde als je een diplomatieke carrière overweegt. In de diplomatie moeten we elkaar begrijpen en kennis van een aantal extra talen kan ooit nuttig zijn om te communiceren. Maar misschien is het belangrijkste motief wel dat je de berichten die je ontvangt, de documenten die je schrijft en de verdragen die je belooft te respecteren, volledig begrijpt. Als er iets is dat je niet begrijpt, kan je om uitleg vragen in een taal die je volledig begrijpt en kan je hulp zoeken bij taalprofessionals. Er is geen wet tegen het gebruik van welke taal dan ook in internationale fora. Internationaal recht laat de deur open om de vertalingen van de verdragen in een taal te authentificeren, en ze zijn allemaal even gezaghebbend. Talen en meertaligheid helpen de participatie te vergroten en verdraagzaamheid te bevorderen.

Yury Jakimec

Uit Lumo 2018/1 p. 29. Lumo is het tijdschrift van de Canadese Esperantofederatie. Vertaling: Piet Glorieux.

(1) Cfr. “La langue des négociations et des accords” en “Règles propres à certaines catégories de textes” (4.1.1, pĝ. 470) de “Le guide de légistique, édition 2017”.

ESPERANTO LOKE

ESPERANTO IN ‘DE WERELD VAN SOFIE’!

Op woensdag 30 januari 2019 begon om klokslag 10 uur het VRT-programma ‘De wereld van Sofie’ met het verschrikkelijkste liedje aller tijden: ‘Heart Attack’ (Koratako) van Tune-Yards. Ik had net in een kleine, maar gezellige, broodjeszaak een ontbijt verwerkt met ‘deux oeufs sur le plat’ en twee koffies gedronken waarmee je een straaljager kon doen opstijgen. Ik had alle redenen om zenuwachtig te zijn. Maar eigenlijk was ik dat niet.

Buiten sneeuwde het nog steeds. Het gebouw van de VRT deed mij denken aan het boek ‘1984’. Hier worden onze geesten klaargestoomd voor de juiste gedachten. Op internet vond ik later dat het gebouw vijftig jaar oud is, allerlei gebreken en een ‘Oostblok-aspect’ heeft en dringend vervangen moet worden. Binnen liepen er overal mensen rond, zoals je ze ziet op plannen van architecten. Overal lange gangen en veel ruimte. Ik was er nog nooit geweest. Wat ging er mij en de bevolking overkomen?

Maar iedereen bij de VRT was echt ongelooflijk vriendelijk, joviaal, open en nieuwsgierig, en toen ik dan naast die mooie Sofie naar de microfoon zat te staren, werd het mij duidelijk dat ik haar gewoon alles, maar dan ook alles, rustig kon vertellen. “Saluton Sofie”, zei ik meteen! Ze kondigde aan dat de zeer geliefde prof. Etienne Vermeersch van de Rijksuniversiteit Gent een tiental dagen geleden was overleden en dat er veel stukken over hem verschenen, en in een van die nieuwsberichten las Sofie iets dat nieuw voor haar was, met name dat prof. Vermeersch voor een eenheidstaal pleitte. Hij was er stellig van overtuigd dat de wereld veel vooruitgang zou boeken, mocht de wereld één en dezelfde taal spreken. “Het zou een onnoemelijke zegen zijn voor de mensheid”, zo zei hij daarover.

Ik vat de conversatie tussen Sofie en mij kort samen. Soms geef ik alleen maar mijn antwoord. Je kan wel raden wat de vraag is, vermoed ik.

Het Engels wordt vandaag beschouwd als de lingua franca voor de wereld en ook voor Europa. Het valt op dat veel mensen graag Engels spreken. Maar niet iedereen spreekt het even goed. Wie een ‘native speaker’ is en dus de taal vanaf de geboorte heeft aangeleerd, heeft een groot voordeel ten opzichte van diegenen die die taal met moeite hebben moeten aanleren. Is dat wel zo rechtvaardig? Met Esperanto moet iedereen in gelijke mate moeite doen, ook de Engelstaligen.

Bovendien zouden de Engelstaligen niet meer gekweld worden door de schabouwelijke uitspraak van de niet-Engelstaligen. Met het Esperanto kan je gewoon jezelf zijn. Je hoeft je niet aan te passen aan één bepaalde stijl of een correct accent. Dat geeft ruimte en vrijheid. Esperanto is ook niet zo moeilijk. Je hoeft de taal niet van in de wieg ingelepeld te krijgen om ze vlot te kunnen spreken. Ook dat is fair!

Is het de bedoeling om met het Esperanto van ons wereldburgers te maken en de wereld te verenigen? De wereld verenigen is misschien een groot woord. Het is ook niet zeker of dat echt mogelijk is. Per slot van rekening houden we van diversiteit. In Europa is diversiteit de norm, maar in de praktijk werken we toch meer en meer met het Engels. Dus er is zeker een behoefte aan een eenheidstaal. Nu vandaag het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie wil stappen, blijven wij een beetje verweesd achter in Europa. Hoe moet het nu verder? Het gebruik van het Engels hoeft nog niet onmiddellijk achteruit te gaan. Zelfs toen het oude Perzische Rijk op zijn hoogtepunt stond, sprak iedereen liever Aramees. Maar men kan er doelbewust voor kiezen om het Esperanto te gebruiken. Het is een kwestie van vooruitkijken.

Hoe is het Esperanto ontstaan? Even de geschiedenisboeken raadplegen is leerzaam. Dr. Zamenhof, de initiator van het Esperanto, leefde in Białystok. Dat lag in de negentiende eeuw in het Russische Rijk. Nu is dat Polen, maar ooit was het Litouwen en ook Wit-Rusland lag niet veraf. Alle volkeren die daar woonden, ook Duitsers en Joden, hadden moeite om elkaar te verstaan en hadden regelmatig conflicten met elkaar.

Als ik nu eens een taal maak die iedereen kan verstaan, bedacht dr. Zamenhof. Dat zou de vrede en de goede verstandhouding zeker bevorderen. Dr. Zamenhof had echt de bedoeling om de wereld beter te maken en in die zin was hij dan ook een laat product van de Verlichting. Toch was dat in de twintigste eeuw niet echt gelukt. Daar zaten de twee wereldoorlogen voor iets tussen en ook de dictators Hitler en Stalin vervolgden de toenmalige esperantisten. De kracht van het nationalisme werd toen nog onderschat, maar vandaag ondersteunen Esperantosprekers net de identiteit van alle volkeren. Met Esperanto kan je je identiteit veel beter beschermen dan met het Engels.

Voor sommigen is de kunstmatigheid van de taal een bezwaar. Maar kijk eens rondom jou en je zal merken dat er heel weinig zaken zijn die niet "gemaakt" zijn. Alles is artificieel. Waarom zou een taal niet artificieel mogen zijn? En misschien was Esperanto echt kunstmatig tijdens zijn eerste levensjaren, maar nu leeft de taal echt en wordt ze nog elke dag rijker net omdat ze door zo velen wordt gebruikt.

Prof. Vermeersch dacht dat Chinezen het misschien toch wel moeilijk zouden hebben met het leren van het Esperanto, maar dat sprak ik tegen. Het is geweten dat woordjes in het Esperanto veel gelijkenis vertonen met die van Romaanse en Germaanse talen. Het Esperanto is in dit opzicht echt een Europese taal. Maar Esperanto heeft ook kenmerken van isolerende en agglutinerende, zeg maar Aziatische talen. De woordjes worden namelijk niet van binnenuit veranderd. Esperanto is een soort blokkendoos. Je kan voor- en achtervoegsels toevoegen aan het stamwoord en zo op een logische manier het aantal woordjes en betekenissen enorm uitbreiden. De uitspraak en het schrift zijn ook erg eenduidig. Je spreekt de taal uit zoals je ze schrijft. Bovendien is de grammatica van het Chinees niet zo moeilijk als die van Europese talen, zodat het voor Chinezen toch wel echt een haalbare taal is.

Sofie was zo wijs om mij te vragen om eens iets in het Esperanto te zeggen. Ik heb de kans niet laten liggen om te vertellen dat Esperanto niet alleen een goede, maar ook een noodzakelijke taal is. Ze verstond het wel niet allemaal, maar ze vond het toch een mooie taal. Ik vond haar echt een lieve vrouw, ik zou wel elke week willen langskomen om haar mijn uitleg te doen. Hoe dan ook, na iets minder dan twintig minuten was het gedaan! Ĝis revido! Daar kon ze nog smakelijk om lachen.

Na mij was het niet gedaan! Terwijl ik in een sneeuwstorm naar een van mijn geliefde boekenwinkels langlaufte, kwam ook Lucas Derycke aan het woord. Lucas is een jonge audiomaker die zich toelegt op verhalende radio. In 2016 was hij met een vriendin eerst in Frankrijk en daarna in Griekenland in een vluchtelingenkamp gaan werken. Maar wat doen vluchtelingen zoal de godganse dag? Misschien leren ze wel Esperanto, de taal van de vrede! Lucas was in Montenegro in contact gekomen met een man die Esperanto sprak en deel uitmaakte van de Bahai, een geloofsgemeenschap die de onderliggende eenheid van de grote wereldgodsdiensten benadrukt. Lucas Derycke vond de zoektocht van die man naar contact en eenheid over taal- en geloofsgrenzen heen aandoenlijk. Het had iets kwetsbaars en ook iets onverzettelijks, vond hij. Ik heb het audiowerkstuk 'Esperanto' in het Nieuwstedelijk in Gent gezien en ik vond het 'mojosa'! In de beperking toont zich de meester, voorwaar.

Thuis kon ik het programma opnieuw beluisteren en zo hoorde ik ook het interview met prof. Filip Buekens. Dr. Buekens is een belangrijke taalfilosoof en ik geef toe, als ik nu van iemand filosofie had willen krijgen, dan was het wel van prof. Buekens. Alles wat je had willen weten over woordjes, begrippen en betekenis vind je wel in zijn boeken. Toch deed het pijn om weer datzelfde argument te horen, met name dat het Engels nu eenmaal door de meeste mensen gesproken wordt en dus moeten we daar maar mee verder doen. Dat is nu de vrije markt, dacht ik dan, alle monopolies moeten doorbroken worden door vrije concurrentie, zolang het maar in het Engels gebeurt. Kijk, het is niet omdat iedereen iets doet, dat het daarom goed is. Zoveel mensen rijden nog rond in auto's met verbrandingsmotoren, maar mij maken ze niet wijs dat dat zoiets goed is voor het milieu.

Een politieke partij oprichten voor Esperanto, dat moesten ze doen, ja! "Taalrechtvaardigheid nu!", hoor ik iedereen al roepen in mijn dromen. Met duizenden zie ik de mensen in de straten van Brussel betogen vóór Esperanto… zelfs in de sneeuw!

Have a nice day, though! (Ja havu belan tagon!) Want versta mij niet verkeerd, ik hou ook wel van het Engels en ik vind het ook een mooie taal. Ik vind enkel dat het gebruik van het Esperanto rechtvaardiger is. Alle andere voordelen van het Esperanto zijn mooi meegenomen, vind je niet?

André Staes

RUIME BELANGSTELLING VOOR BEF-WEEKEND

Op 23 en 24 maart 2019 zijn een 40-tal esperantisten naar Charleroi afgezakt voor de Algemene Vergadering van de Belgische Esperanto-Federatie (BEF).

Door de grote opkomst uit alle hoeken van België en zelfs uit de buurlanden waren de drie regio's Vlaanderen, Wallonië en Brussel ruim vertegenwoordigd. Daardoor werd de vergadering voor de deelnemers ongemeen boeiend met heel wat onverwachte initiatieven van samenwerking in België en over de grenzen heen.

Zwaartepunten van de vergadering waren het functioneren van BEF en het toekennen van een BEF-subsidie voor het pas opgerichte fonds 'Instigo'. Dit fonds zal de jongeren ondersteunen bij hun Esperantowerking.

Naast de vergadering waren er taalcursussen, vakkundig geleid door Yves Nevelsteen, Valère Doumont en mezelf.

Zaterdagavond heeft Hubert De Meyere een eerbetoon georganiseerd voor de in 2018 overleden Marcel Delforge. Zondagnamiddag hebben hij en zijn echtgenote tot slot een wandeling door Charleroi begeleid.

Wat opviel tijdens alle gesprekken was de wil en het enthousiasme om samen te komen en samen te werken in de toekomst. Via persoonlijke contacten geraak je ook gemakkelijker gemotiveerd.

De splinternieuwe jeugdherberg van Charleroi, gelegen vlak bij het station, heeft daarbij alle troeven om een Esperantobijeenkomst te doen slagen: moderne conferentiezalen met een gemeenschappelijke ruimte en bar voor de ontmoetingen, comfortabele slaapkamers en mogelijkheid voor groepsmaaltijden. Dit is belangrijke informatie, want in deze jeugdherberg wordt van 19 tot 22 september 2019 het Beneluxcongres georganiseerd.

De Waalse Esperantovereniging APE en meer in het bijzonder Valère Doumont had het BEF-weekend uitstekend georganiseerd en zal dat in september ongetwijfeld ook doen. Laten we nu al veel reclame maken bij onze vrienden en kennissen voor het congres in september!

Kristin Tytgat

Foto: Yves Nevelsteen

ESPERANTO IN ACTIE

We hebben al dikwijls gezegd dat een van de manieren om Esperanto bekend te maken per-Esperanto agado is: Esperanto echt gebruiken buiten de eigen kring. De voorbeelden zijn schaars, maar ze zijn er. Enkele recente voorbeelden…

België. Dankzij de hulp van esperantisten (leden van de Esperanto-docentenvereniging ILEI) kon Germain Pirlot uit Oostende informatie bezorgen aan de redactie van het tijdschrift van de Frans-Belgische afdeling van de Europese lerarenvereniging AEDE. ILEI-leden uit Albanië, Estland, Finland, Frankrijk, Italië, Litouwen, Polen, Servië, Slovakije en Tsjechië bezorgden hem inlichtingen voor een artikel over de opleiding van leerkrachten in Europa. Esperanto werd daarbij uitdrukkelijk vermeld: "… wij danken in het bijzonder ons AEDE-lid Germain Pirlot, die ons via zijn Esperanto-netwerk toegang heeft gegeven tot getuigenissen uit landen waarover dikwijls weinig informatie beschikbaar is."

Samarkand (Oezbekistan). Dr. Anatoli Ionesov organiseert al enkele jaren de "Internaciaj Letertagoj", waarbij hij mensen van overal ter wereld uitnodigt om gelukwensen te sturen naar aanleiding van Naruz, het Oezbeekse Nieuwjaar. De oogst was groot dit jaar en hij kreeg reacties en zelfs cadeaus uit de hele wereld. Het bezorgde de Letertagoj publiciteit in kranten en op officiële websites. Zo verscheen er een artikel van twee bladzijden in het veelgelezen landelijk gezinsweekblad "Lady', een artikel in het landelijk dagblad "Narodnoe slovo", een uitgebreid artikel in Kultura. uz, een landelijke website over cultuur, en een artikel op de website van de toeristische dienst van Samarkand. Als je Google Translate inschakelt, kan je zelfs enkele Vlaamse esperantisten terugvinden op de link **www.tinyurl.com/kultura-uz**

Sao Paulo (Brazilië). Op 27 februari organiseerde de spiritistische vereniging Legio de Bona Volo (LBV) een workshop voor leerlingen van de onderwijsinstelling José de Paiva Netto, in de grootste stad Sao Paulo. Doelgroep was leerlingen tussen 11 en 15 jaar. De organisatie gebeurde in samenwerking met BEJO, de Braziliaanse jongerenvereniging.

(bewerking/vertaling: Piet Glorieux)

FILMO: ROMA

Nia samideano kaj revisto pri aviadiloj kaj kosmoŝipistoj, Alfonso Cuarón, malkovrigas al ni personan historion en la Meksikurbo de la 1970-aj jaroj: "Roma".

FILMO PRODUKTITA DE ESPERANTO-FILMOJ

Se vi volas ekscii pri la rilato de la meksika reĝisoro Alfonso Cuarón kun Esperanto, mi rekomendas al vi la intervjuon kun li far Sam Green en sia dokumentaro The Universal Language. La enkondukaj kreditoj anoncis, en pli fruaj filmoj far Esperanto-filmoj, "An Esperanto filmoj production". Nu, la produktistoj ne plu timas uzi nian lingvon sur la enkonduka surnigra fundo el blankaj literoj, ne nur per la kunmetaĵo mem "Esperanto-filmoj" ene de angla frazo, sed per ĉio: Filmo produktita de Esperanto-filmoj. Mankas nur unu paŝeto por ke la afero tute verdu! "Filmoj" estas amuze elparolita kiel /filmoĝ/ en la hispana priskriba versio. Sed kompreneble nur esperantistoj rimarkos tion.

La tutan artikolon legu en la retpaĝo **www.esperanto.co/blog/per-netflikso-roma**

2de TALENFESTIVAL IN OOSTENDE

Op 16 maart 2019 vond het tweede Lingva Festivalo plaats in Oostende.

Dankzij de medewerking van het Onze-Lieve-Vrouwecollege konden we gebruikmaken van een goede infrastructuur met diverse lokalen uitgerust met computer.

Zoals vorig jaar verliep de samenwerking met FMDO en Matondo super.

Om 14.00 uur gingen de deuren open en konden de bezoekers bij een hapje en een drankje luisteren naar het optreden van het multiculturele koor van Matondo onder leiding van Cécile Cappellen, die ook liederen in het Esperanto brengt. Cécile is zelf leerlinge van onze beginnerscursus in Oostende.

In de zaal hadden verschillende groepen hun standje geplaatst, waaronder Turkije, Armenië en Nepal.

Na een verwelkoming van onze voorzitter Anne ging iedereen met de lesgeefster naar de klassen.

Tijdens het talenfestival willen we iedereen laten kennismaken met de verschillende talen van de Oostendse migranten. Oostende is een stad die rijk is aan culturen en rijk aan talen.

Esperanto wil bruggen slaan tussen die verschillende culturen en talen en zo proberen mee te bouwen aan een vredevolle en verdraagzame samenleving in de geest van onze stichter Dokter Zamenhof.

Dit jaar konden we de bezoekers laten kennismaken met Kikuyu, Somalisch, Turks, Spaans (Cuba), Lingala, Swahili en Nepalees en natuurlijk Esperanto.

Het was weer een zeer leerrijke namiddag, daarna werd nog wat nagepraat met de deelnemers en lesgeefsters. Zowel de deelnemers als de bezoekers gingen 's avonds tevreden naar huis.

Anne Brabant, voorzitter La Konko

Foto's: Yves Nevelsteen

LA ERIKEJO SCHENKT BELANGRIJK WERK AAN ERFGOEDBIBLIOTHEEK

Over Esperanto is feitelijk weinig bekend bij het publiek, ook niet bij mensen met een hogere opleiding in de sfeer van taal, letterkunde, cultuurgeschiedenis, enzovoort. Zo merkte ik de verwondering bij enkele medewerkers uit de Antwerpse Erfgoedbibliotheek bij het vaststellen dat in het Esperanto een groot aantal werken gepubliceerd is over een breed gamma aan onderwerpen. Wat hen eveneens verbaasde was dat er zelfs originele letterkundige werken bestaan in deze taal. "O! Ik dacht dat het enkel ging om vertalingen!"

De Kalmthoutse Esperantogroep besloot een steentje bij te dragen tot het uit de wereld helpen van dit laatste misverstand, door het schenken aan de bibliotheek van het belangrijk naslagwerk "Concise Encyclopedia of the Original Literature of Esperanto 1887-2007", van de hand van Geoffrey Sutton.

Dit lijvig werk, dat geen voorafgaande kennis van Esperanto vereist, dus geschikt is voor velerlei literatuurliefhebbers, geeft een volledig overzicht van de originele literaire werken verschenen in het Esperanto van het allereerste begin tot 2007. Bovendien kan men zich een beeld vormen van de literatuurgeschiedenis, van de auteurs en van de waarde van elk werk, onder meer dankzij uittreksels uit diverse commentaren van recensenten. In tegenstelling tot wat nogal eens voorkomt bij gelijkaardige werken wordt hier een evenwichtig overzicht van het geheel gegeven, werken van "vrienden" worden niet opgehemeld, werken van "vijanden" worden niet geminimaliseerd of verzwegen. Een dergelijk objectief geschreven, onberispelijk en prestigieus uitgegeven werk mag gezien worden!

Niet te verwonderen dus dat de Erfgoedbibliotheek zelf voorgesteld heeft het werk in de leeszaal te plaatsen, tussen andere naslagwerken. Aldus krijgt menige mogelijk geïnteresseerde, die zelf nooit ofte nimmer een stap zou zetten in een Esperantohuis, de kans om "toevallig" vast te stellen dat een ganse Esperantoliteratuur bestaat, wat dan weer een stapsteen kan vormen naar verdere interesse voor Esperanto.

Foto: La Erikejo

Stella De Weerd viert haar 96ste verjaardag, en ondertekent de schenking van het naslagwerk.

Het zou een verkeerde politiek zijn, met het oog op de verspreiding en bekendmaking van het Esperanto, om niet maximaal en met volle overgave het project "Collectie van de Vlaamse Esperantobond (Flandra Esperanto-Ligo)" te ondersteunen. Het goede voorbeeld van La Erikejo mag dus zeker gevolgd worden door andere Esperantogroepen, en door genereuze individuen. Wees geen negatieve esperantist die zegt: "Bah, dit of dat is ook al niet te vinden in de Erfgoedbibliotheek." Wees daarentegen een positieve esperantist, en lever zo mogelijk een eigen bijdrage, hoe klein ook, tot de vervollediging van de collectie, via de Vlaamse Esperantobond. Ook tijdschriftnummers kunnen zeer nuttig zijn om de 140, vaak zeer onvolledige, Esperantotijdschriftencollecties in de Erfgoedbibliotheek te helpen aanvullen...

Cyreen Knockaert

ESPERANTO OP EEN INTERNATIONAAL CONGRES VAN TAALKUNDIGEN IN MACAU

Op 30 oktober en 2 november 2018 vond aan de Universiteit van Macau een belangrijk evenement plaats, mede georganiseerd door ALTE (Association of Language Testers in Europe): de tweede conferentie over "Taaltoetsing van wereldtalen".

Het UEA-examencomité werd vertegenwoordigd door dr. Alessandra Madella, een jonge Italiaanse, die op dit moment in de Kunstacademie van Kunming (China) woont en werkt. Alessandra stelde zich kandidaat voor een lezing over haar Esperantowerk in Kunming, en haar bijdrage werd aanvaard door de organisatoren.

De conferentie bestond uit universiteitsprofessoren, studenten bezig met een master of doctoraat, en ambtenaren werkend voor overheidsinstanties die zich met taaltoetsing bezighouden. Vooral goed vertegenwoordigd waren wereldberoemde experts. De helft van hen kwam van Amerikaanse universiteiten, maar er waren ook deelnemers uit India, het VK, Hongkong, Canada en Portugal. Andere sprekers kwamen uit Korea en Singapore. Alessandra was de enige die lesgeeft in China. Haar lezing behandelde de formele en niet-formele taaltoetsing tijdens de Esperantocursussen in de Kunstacademie van Kunming en vergeleek die met KER-examens.

De congrestaal was Engels, maar het was ook mogelijk om in andere talen te presenteren. Zo kon Alessandra ook Esperanto laten horen en de aandacht wekken van verschillende aanwezigen. Bijgevolg kon ze tijdens de pauzes velen informeren over Esperanto en ontmoette ze verschillende professoren en experts die echt geïnteresseerd waren in onze taal.

In haar lezing gaf ze onder andere informatie over haar vele Esperantoactiviteiten in China en over de Esperantoversie van de UNESCO-koerier. Ze vermeldde dat er in zo'n twintig Chinese scholen Esperantocursussen plaatsvinden, van de basisschool Baiyangshujie in de provincie Shanxi – waar alle kinderen Esperanto leren – tot de vierjarige Esperantospecialisatie aan de Universiteit van Zaozhuang in de provincie Shandong. Deze specialisatie werd gehomologeerd door de Chinese overheid. De vijfentwintig studenten die er studeren zullen hoogstwaarschijnlijk de nieuwe generatie werknemers worden in de Esperantoafdelingen van prestigieuze staatsmedia zoals El Popola Ĉinio en China International. Alessandra sprak ook over de KER-examens en over de groeiende interesse ervoor in Aziatische landen.

Interessante anekdote is dat Alister Cumming, emeritus professor van de Universiteit van Toronto (Canada), heel verbaasd was over de toekomstige medewerking van de National Filmboard of Canada in het Wereldcongres 2020 in Montreal en alle deelnemers tijdens de laatste dag van de conferentie begroette met "Bonan matenon!"

Uit edukado.net (vertaling: Piet Glorieux)

MALKOVRINDA

La unua numero de Unesko-Kuriero por 2019 (jan-mar) omaĝas la internacian jaron de indiĝenaj lingvoj

Aperis la januaro-marta numero de Unesko-Kuriero en Esperanto. Ankaŭ la papera versio estas samtempe publikigita. La sona versio kaj la KD-versio por blinduloj, kiuj parolas Esperanton, estas produktataj. Tiu ĉi numero de la Kuriero grave kontribuas al la mondskalaj klopodoj por dediĉi pli grandan atenton al la lingvoj de la indiĝenaj popoloj. Ĝi estas valora aldonaĵo al la verko publikigita en 2018 de Unesko kaj Cambridge University Press, titolita Indigenous Knowledge for Climate Change Assessment and Adaptation (Indiĝenaj scioj por taksado de la klimatŝanĝo kaj adaptiĝo al ĝi), kiu reliefigas la esencon de la indiĝenaj scioj por alfronti novajn tutmondajn defiojn.

http://kuriero.esperas.info

HOMARANISMO

VIVO DE ZAMENHOF

INFANO EN BJALISTOK - ĉapitro 2

KIND IN BIALYSTOK - hoofdstuk 2

De la patrino la koro, de la patro la cerbo, de la loko la impreso: jen tri ĉefaj elementoj en la formado de Zamenhofa genio.

Konscienca pedagogo estis la patro Markus Zamenhof, naskita de hebreaj gepatroj la 27an de januaro 1837 en Tikocin, ĉe landlimo inter pola kaj litva landoj, tiam regataj de rusa caro. Dudekjara junulo, li fondis lernejon en urbo najbara Bjalistok, kaj edziĝis kun filino de hebrea komercisto tie, Rozalja Sofer, naskita en 1839. Ne multaj estis la lernantoj, kaj neriĉa la paro.

La 15an de decembro 1859 naskiĝis Ludoviko Lazaro, la unua filo. Kvar aliaj kaj tri filinoj poste venus. Ĝojo granda, sed zorgo peza. Baldaŭ oficialan postenon akceptis la patro: ĉe mezaj ŝtatlernejoj li fariĝis instruisto de geografio kaj modernaj lingvoj. En 1873 li transloĝis al Varsovio kun la tuta familio kaj de tiam instruis la germanan lingvon ĉe Veterinara Instituto kaj Reala Gimnazio.

Grandiĝis la infanaro kaj estis nesufiĉa la salajro. La hejmo devis malfermiĝi al dek kvin ĝis dudek pensionanoj. Eĉ tio ne tro helpis. Baldaŭ vidis la gefiletoj, ke la patro jam aldonis novan laboron al sia kutima korektado de knabaj skribaĵoj: akceptinte plian cenzuran oficon, li ĉiuvespere sub la lampo malligis dikan amason da fremdaj gazetoj kaj, prenante ruĝan krajonon en la mano, tralegadis ĵurnalon post ĵurnalo. Tian plian oficon oni komisiis al li pro lia rimarkinda kono de fremdaj lingvoj; sed la pedagoga tasko pli taŭgis laŭ lia naturo. Pri geografio li publikigis en la rusa lingvo tre praktikajn lernolibrojn.

Per ĉiutaga senripoza penado sukcesis la gepatroj havigi al siaj infanoj plenan edukadon en gimnazio kaj universitato. Tri fariĝis iam kuracistoj, kaj unu farmaciisto.

Saĝa kaj severa estis la patro, viro skeptika je revoj, sed obstina je laboro. Religian kredon li havis nur unu solan, nome la plej fidelan akuratecon al devo ĉiutaga.

Dolĉan anĝelan naturon havis la patrino. Bonkora, sentema kaj ĉiel modesta, ŝi tutkore sin donis al siaj infanoj kaj al sia mastrumado. Blinde fidema je la saĝo

Van zijn moeder kreeg hij het hart, van zijn vader het brein, en van de plaats de indruk: dat zijn de drie belangrijkste elementen die het genie Zamenhof vormden.

Een gewetensvol opvoeder was vader Markus Zamenhof, geboren uit Hebreeuwse ouders op 27 januari 1837 in Tykocin, bij de grens tussen Polen en Litouwen, toen onder controle van de Russische tsaar. Toen hij net twintig jaar oud was, richtte hij een school op in de naburige stad Bialystok. Hij trouwde er met de dochter van een Hebreeuwse koopman, Rozalja Sofer, geboren in 1839. Veel leerlingen waren er niet, en rijk was het paar evenmin.

Op 15 december 1859 werd Ludoviko Lazaro geboren, de eerste zoon. Vier andere zonen en drie dochters zouden volgen. Grote vreugde, maar een zware last. Al snel nam de vader een officieel ambt op zich: hij werd leraar aardrijkskunde en moderne talen in enkele middelbare scholen. In 1873 verhuisde hij naar Warschau met het hele gezin en onderwees van dan af de Duitse taal aan het Veeartseninstituut en het Realgymnasium.

De kroost werd groot, maar het loon volstond niet. Het huis moest vijftien tot twintig pensiongasten herbergen. Zelfs dit hielp niet al te veel. Al snel zagen de kinderen dat vader er een nieuwe taak bij had genomen, naast zijn gebruikelijke correctie van jongensgeschriften: nadat hij een bijkomend ambt als censor had aanvaard, maakte hij elke avond onder de schemerlamp een stapel buitenlandse kranten los en doorlas met een rood potlood in de hand krant na krant. Dat extra ambt werd hem toevertrouwd vanwege zijn opmerkelijke kennis van vreemde talen; maar de pedagogische taak lag hem beter. Over aardrijkskunde publiceerde hij in het Russisch zeer praktische handboeken.

Door dagenlang rusteloos zwoegen slaagden de ouders erin om hun kinderen volledige scholing in gymnasium en universiteit te geven. Drie kinderen werden arts en één werd apotheker.

Wijs en streng was de vader, een man die sceptisch stond tegenover dromen, maar koppig was in het werk. Hij had maar één religieuze overtuiging, nl. zich met de grootste nauwkeurigheid wijden aan zijn dagelijkse taak.

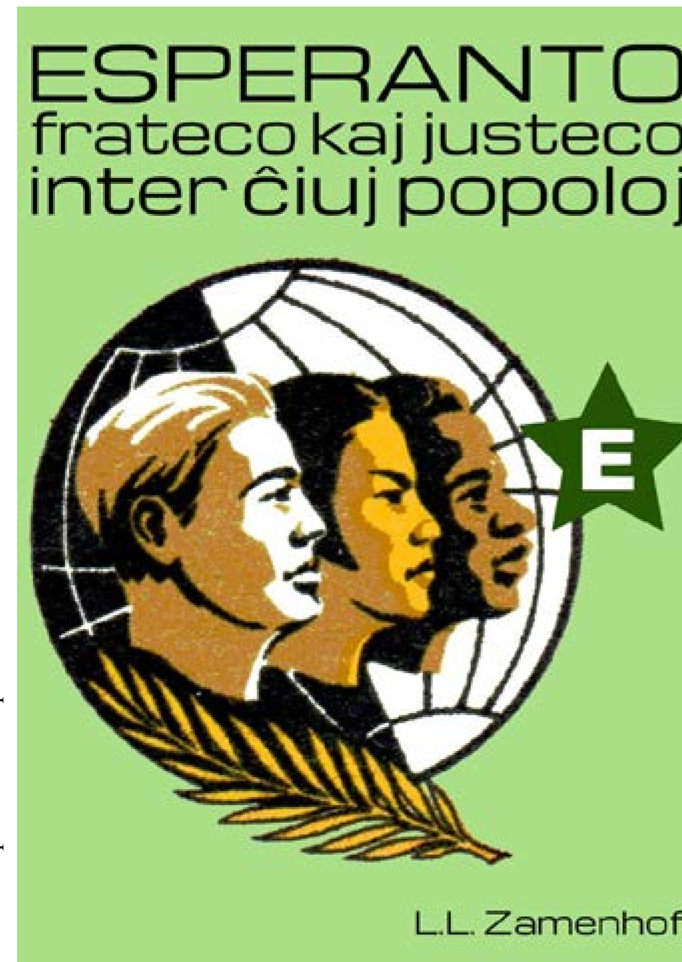

Foto: www.pinterest.com/pin/296885800421379049/

kaj justeco de l' edzo, ŝi tamen klopodis por moligi liajn juĝojn en okazo de puno.

Kiam eliris el patra skriboĉambro malfeliĉa kulpuleto, li preskaŭ ĉiam renkontis survoje, kvazaŭ hazarde, la patrinon pretan por lin ankaŭ "severe" admoni, dum ŝi glatis lian kapeton kun larmoj en la okuloj. "Plej certe ŝia kispuno pli efikis, ol la mano de la patro", skribis unu el fratoj de Ludoviko multjarojn poste. "Kiam unu el ili restis sen tagmanĝo laŭ ordono patra, nevidebla anĝelozorganto sendis al li porcion pere de maljuna kuiristino, dum la posttagmeza dormeto de l' familiestro, kaj ĉiam kompreneble nur hodiaŭ por la lasta fojo".[1]

Sed ne al Ludoviko, nur al liaj petolemaj gefratetoj okazis tiaj aventuroj, ĉar lin respektis lia patro kaj la tuta familio, kvazaŭ plenaĝulon. Saĝa, modesta, pensema, studema, neniam laŭta, kvankam obstineta, li ĉiam evitis suferigi iun ajn. Ĉe klaso li ĉiam aperigis kleron neordinaran kaj talenton por verkado. Instruantoj admiris lin. Amikoj nomis lin "barono", pro lia trankvila sintenado kaj ĝentilaj manieroj. Tamen tute ne superulo malridema li sin montris en la hejmo kaj lernejo. Pala kaj malforta li estis ja kiel infaneto, sed jam vigla kaj ĝojema knabo li fariĝis, bonega aranĝisto de festetoj kaj ekskursoj. Kiel ĉefon kaj animon de l' amuzoj, lin ĉirkaŭis gefratetoj aŭ kolegoj. Li plej ŝatis la dancadon,

De moeder had een zachte, engelachtige natuur. Vriendelijk, gevoelig en bescheiden op alle gebied, wijdde ze zich met heel haar hart aan haar kinderen en haar huishouden. Met een blind vertrouwen in de wijsheid en rechtvaardigheid van haar echtgenoot, probeerden ze toch zijn oordeel te milderen als het op straffen aankwam.

Als een ongelukkige bengel uit vaders bureau kwam, liep hij onderweg altijd – als bij toeval – moeder tegen het lijf, klaar om hem ook "streng" terecht te wijzen, terwijl ze hem over het hoofd streelde met tranen in de ogen. "Ongetwijfeld was haar 'zoenstraf' veel effectiever dan de hand van vader", schreef een van de broers van Zamenhof vele jaren later. "Toen een van hen maaltijdverbod kreeg op bevel van vader, bezorgde een onzichtbare zorgende engel hem, via de oude kokkin, een portie eten. Dat gebeurde tijdens het middagdutje van het gezinshoofd, en vanzelfsprekend altijd alleen vandaag en voor de laatste keer."[1]

Maar dergelijke avonturen overkwamen Ludoviko niet, alleen zijn speelse broertjes, want hij werd gerespecteerd door zijn vader en door het hele gezin, alsof hij een volwassene was. Verstandig, bescheiden, een denker, een studax, nooit luidruchtig, hoewel toch een beetje koppig, vermeed hij altijd om wie dan ook pijn te doen. In de klas toonde hij zijn buitengewone intelligentie en zijn schrijftalent. De leraren bewonderden hem. Vrienden noemden hem "baron", wegens zijn rustige manier van doen en zijn beleefdheid. En toch gedroeg hij zich thuis of op school bij lange niet als een saaie overste. Als kind was hij bleek en zwak, maar hij werd een levendige en blije knaap, een uitstekend organisator van feestjes en uitstappen. Als leider en animator van het vermaak werd hij omstuwd door broertjes en collega-studenten. Het meest hield hij van dansen, maar ook voor moeilijkheden bij het maken van een schooltaak was hij een behulpzame gids.

Van zijn moeder erfde hij de fijnbesnaarde goedheid en hij aanbad haar als een goddelijke engel. Tijdens haar vele ziekteperiodes verzorgde hij haar met een aandoenlijke bezorgdheid, en vervulde hij fijngevoelig al haar kleine verlangens bij voorbaat. Hij werd door zijn moeder natuurlijk al vroeg aanzien als haar dierbaarste schat. Zij hield van hem als haar oogappel, en in de hele wereld bestond er volgens haar niemand beter.

Wellicht terecht. Wat gaat er boven moederliefde? Hoe pijnlijk ook, ze geeft zichzelf: onwankelbaar, begripvol en trouw, tot aan haar dood… En daarna helpt ze nog.

Een gelijkaardige band tussen zoon en moeder komt bij veel genieën voor. Pope, Musset, Lamartine aanbaden

sed por problemoj malfacilaj de lerneja tasko li estis ankaŭ tre helpema konsilanto.

De sia patrino li heredis la senteman bonkorecon, kaj ŝin li adoris, kvazaŭ dian anĝelinon. Ofte malsanan, li ŝin flegis kun zorgemo kortuŝanta, kaj ĉiujn deziretojn ŝiajn li antaŭplenumis delikate. Lin la patrino kompreneble jam rigardis frue kiel trezoron la plej karan. Ŝi amis lin kiel okulpupilon, kaj en la tuta mondo ekzistis laŭ ŝi neniu ajn pli bona. Kredeble prave. Kio staras super amo patrina? Tra doloroj sensanĉela, komprenema kaj fidela, ĝi sin donas, kaj donas ĝis morto… kaj poste, ĝi helpas ankoraŭ.

Similaj amoj inter filo kaj patrino ĉe multaj geniuloj estas ofte rimarkeblaj. Pope, Musset, Lamartine adoris la patrinon sian, kaj al ŝi tre multon ŝuldis. Same Zamenhof. Ŝi faris lin idealisto, kaj fidis grandecon lian kun espero konstanta. Pie ŝi gardis tiun flamon, kvazaŭ lumbrileton de lampo sankta. Simpla virino ŝi estis, kaj tial lin edukis, ke ĉiuj homoj estas fratoj kaj egalaj antaŭ Dio.

Saĝa patro lin revokis al realo for de l' revoj. La knabo ja vidis la faktojn ĉirkaŭ si en stratoj Bjalistokaj:

Preter la fenestroj de la ligna domo Zamenhofa, sur la strato Verda, pasis aro da Hebreoj kun la tipaj longaj barboj… Al vizaĝoj jen celtrafas neĝaj kugloj en pafado. Frapon sub okulo. Sangas vango. Plendas maljunulo… "Ne bleku, judaĉoj! hundoj!" krias knaboj el kristana gento, kaj diskuras for, mokante judan lingvon nekonatan: " Hra, hre, hri, hro, hru." Tion ridas kaj aplaŭdas rusa leŭtenanto: "Formarŝu de l' trotuaro, vi, raso de ŝtelistoj!…" kaj kraĉas oficiro pro malŝato.

Sur vendoplaco moviĝas la popolamaso. Bruadas paŝoj kaj paroloj en zumado laŭta. Brilas koloroj inter korboj kaj legomoj: verdaj ŝaloj de virinoj el kamparo litva, ŝafaj peltoj, grizaj vestoj de soldato, manteloj kamelharaj, bluaj uniformoj de la rusaj oficistoj, blankaj zonoj, ruĝaj kolumoj, oraj agloj, arĝentaj ornamaĵoj… Disputas vendistinoj kun germana marĉandulo. Alkuras homoj. Ariĝas videmuloj. Ĝendarmoj intervenas. Jen plendas la virinoj en dialekto litva. Policanoj ne komprenas, "Ruse parolu," minacas la oficiro, "nur ruse, ne lingvaĉe! Ĉi tie estas rusa lando!…" Protestas Polo el amaso. Kie?… Jen la viro. Jam lin kaptas la ĝendarmoj. Tremas ĉeestantoj, eĉ nevole. Inter tranĉaj bajonetoj li formarŝas, arestite. Silentas vilaĝanoj. Per saluto ĉiuj Poloj honoras la martiron, sed Germanoj kaj Hebreoj ne forprenas sian ĉapon. "Jam li ĉesos nin insulti", murmuras longbarbulo. Kolero fajras en okuloj polaj, mokemo en la rusaj.

hun moeder, en waren haar heel veel verschuldigd, net als Zamenhof. Ze maakte van hem een idealist en geloofde in zijn grootheid met een constant vertrouwen. Vroom bewaakte ze dat vlammetje, als een lichtschijnsel van een heilige lamp. Ze was een eenvoudige vrouw, en daarom bracht ze hem bij dat alle mensen broeders zijn en gelijk voor God.

Zijn wijze vader bracht hem terug tot de realiteit, weg van zijn droomwereld. De jongen zag die realiteit rondom hem in de straten van Bialystok:

Achter de ramen van het houten huis van de Zamenhofs, in de Groene Straat, komt een groep Hebreeën voorbij met hun typische lange baard… Ze krijgen enkele welgemikte sneeuwballen in het gezicht. Net onder hun oog. Hun wang bloedt. Een oude man doet zijn beklag… "Hou je mond, smerige joden! Honden!", roepen jongens van de christelijke bevolkingsgroep, ze maken zich uit de voeten, schimpend op de hen onbekende joodse taal: "Hra, hre, hri, hro, hru." Een Russische luitenant lacht mee en applaudisseert: "Ga van de stoep, dievengebroed!..." en hij spuugt vol verachting.

Op de markt is er volop bedrijvigheid. Geluid van voetstappen en gesprekken in een luid geroezemoes. Blinkende kleuren tussen manden en groenten: groene sjaals van vrouwen uit het Litouwse platteland, schaapsvellen, grijze soldatenpakken, kameelharen mantels, blauwe uniformen van Russische ambtenaren, witte riemen, rode kragen, gouden arenden, zilveren sieraden… Litouwse verkoopsters zijn aan het ruziemaken met een Duitse koopman. Mensen komen aangelopen. Kijklustigen troepen samen. Politieagenten komen tussen. Daarop doen de vrouwen hun beklag in hun Litouwse dialect. De agenten begrijpen hen niet. "Spreek Russisch," zegt de officier, "alleen Russisch, niet jullie boerentaal! Dit is Rusland!..." Een Pool uit de mensenmassa protesteert… Waar?... Daar is de man. De agenten hebben hem al te pakken. De omstaanders sidderen, zelfs ongewild. Tussen de scherpe bajonetten stapt hij weg, aangehouden. De dorpelingen zijn stil. Met een groet eren de Polen de martelaar, maar de Duitsers en Hebreeën nemen hun hoed niet af. "'t Zal nu wel gedaan zijn met ons te beledigen", mompelt een langbaardige. Woede blinkt in Poolse ogen, spot in Russische.

Wat weten die mensen van elkaar? Dat ze ook een hart hebben, vreugde en pijn kennen, hun thuis met vrouw en kinderen liefhebben? Zelfs zo'n gedachte komt niet bij hen op. Er zijn alleen Hebreeën, Russen, Polen, Duitsers... geen mensen, alleen bevolkingsgroepen. Bij hen thuis ontvangen ze alleen maar mensen van hun eigen gemeenschap. Vervloekt door haar ouders werd een jonge Poolse het huis uit gedreven, nadat ze een

Kion scias tiuj homoj unuj pri l' aliaj? Ke ankaŭ ili havas koron, konas ĝojon kaj doloron, amas hejmon kun edzino kaj infanoj? Eĉ penso tia ne okazas. Ekzistas nur Hebreoj, Rusoj, Poloj, Germanoj… ne homoj, sole gentoj. En sia domo ĉiuj akceptas nur samgentanojn. Kun malbeno de l' gepatroj forpeliĝas el la hejmo pola junulino, se al Ruso ŝi promesis fidon. Pri Litovoj oni ridas: "Estas ja nur vilaĝanoj." Ilia poezio kaj nacia revekiĝo? Laŭ Poloj "intrigo rusa", laŭ Rusoj "germana pagitaĵo". Eĉ ion pli neniu scias pro lingvo malfacila. Pri Hebreoj rakontiĝas strangaj misteraĵoj ĉe vespera babilado inter slavaj flikistinoj. Malaperis bubo du tagojn antaŭ juda Pasko. Sur la pordo sinagoga vidiĝas makuleto ruĝa sub skribaĵo nelegebla. Kiu povas ja kompreni la hebrean literaĉon? Terure ĝi aspektas. . . Ankaŭ strange ŝajnis la rigardoj de l' amaso juda sur ŝtuparo de la sinagogo. Ĉu Hebreoj ne mortigus bubojn por havigi sangon laŭ kaŝita rito? Por ili la panisto kuiras kukojn ja misterajn…" Tiel kuras murmurado. Poste bubo retroviĝas, sed vastiĝis jam la famo kaj efikis en spiritoj.

Pri tiaj kalumnioj indigniĝis jam knabeto Zamenhof en Bjalistok. Kion fari por ke homoj ne eraru tiel abomene? El tiaj kredoj kaj incitoj rezultos iam veraj katastrofoj.

Russische jongen trouw had beloofd. De Litouwers worden uitgelachen: "'t Zijn toch maar boeren!". Hun poëzie en nationale opstanding? Volgens de Polen een "Russisch complot", volgens de Russen zijn ze "betaald door de Duitsers". Meer weten ze niet vanwege de moeilijke taal. Over Hebreeën worden vreemde, mysterieuze verhalen verteld tijdens het avondlijk gebabbel tussen Slavische naaisters. "Twee dagen voor het joodse Pasen is een jongen verdwenen. Op de deur van de synagoge is een rode vlek verschenen met erboven een onleesbare tekst. Wie kan er ook aan uit, aan dat joods gekrabbel? Het ziet er vreselijk uit… Ook de joodse menigte op de trap van de synagoge heeft een vreemde blik in haar ogen. Is het waar dat de Hebreeën kleine jongens doden voor hun bloed in een geheim ritueel? Het is voor hen dat de bakker die mysterieuze koeken bakt…" Zo doet het gerucht de ronde. Daarna wordt de jongen teruggevonden, maar hun reputatie is verbreid en de stemming is gemaakt.

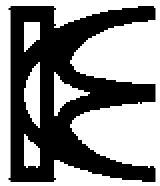
Reeds als kleine jongen in Bialystok ergerde Zamenhof zich aan die laster. Wat te doen om te verhinderen dat mensen zo afschuwelijk dwalen? Uit dergelijke denkbeelden en aanstokerij zullen rampen voortkomen.

[1] *In een brief uit het privéarchief van Felix Zamenhof, broer van Ludoviko.*

Foto: Publika havaĵo - Dom Zamenhofa Bialystok.jpg - Wikimedia Commons

La domo de Zamenhof post 1919 (alinomo de la strato Verda al Zamenhofa) kaj antaŭ 1927. Ĉe la angulo staras Jakobo Ŝapiro kaj Filip Kurjański.

CLUBPROGRAMMA'S

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto plaatsvinden. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan.

ANTWERPEN - La Verda Stelo, Esperanto Antwerpen vzw
www.esperanto.be/antwerpen
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Lange Beeldekensstraat 169, 2060 Antwerpen, telkens op vrijdagavond om 20.00 uur
Vrijdag 3 mei: Eddy Van den Bosch: "FIETSEN EN KUNST "Een fiets is een transportmiddel maar niet enkel en alleen dat. Er zijn veel aspecten verbonden aan deze geniale uitvinding. Ook in het ruime vakgebied van de kunst verschijnen er steeds meer fietsen. Het verhaal over dit aspect, opgehelderd met foto's uit verschillende landen zal ook passen tijdens de eerste BEMI-week die binnenkort zal doorgaan te Herzberg, de Duitse Esperanto-stad, waaraan Eddy zal deelnemen.
Vrijdag 10 mei: Pjotr De Mulder en vrienden: "CONCERT".Gitaro, liut-kanto kaj gitaroj: tra la jarcentoj.
Vrijdag17 mei: Yves Nevelsteen: "EVENTA SERVO" Eventa Servo is een nieuwe webstek die organisatoren van Esperanto-bijeenkomsten en -evenementen wil helpen om gegevens te verspreiden op een praktische en moderne manier.
Vrijdag 24 mei: Georgo Handzlik en Dominika Handzlik (PL) "SURPRIZA KONCERTO DE PATRO KAJ FILINO". Vader en dochter. Hij, een "multi-decennium" esperantist, zanger, acteur, tekstschrijver van liederen over de beweging. Zij beëindigde juist de studie aan de Toneelschool van Krakau en won reeds prijzen in nationale Poolse liedjeswedstrijden.
Vrijdag 31 mei: Gennadyi Vasiljev (RU) "SEKRETOJ DE AKORDEONO". Bekend accordeonist en laureaat van vele wedstrijden in Moskou zal vele geheimen van de accordeon onthullen en daarna een concert geven.
Vrijdag 7 juni: Klaas Dijkstra "POSTBODE".
Vrijdag 14 juni: Kiki Tytgat en Eddy Van den Bosch "DEBATO PRI PRODUKTADO DE ELEKTRO KAJ KLIMATO".
Vrijdag 21 juni: Paul Peeraerts "VAN LANGE LEEMSTRAAT TOT ZUIDPOOL".
Vrijdag 28 juni: Cyreen Knockaert "ESPERANTO-LIBROJ EN HENDRIK CONSCIENCE HEREDAĴ-BIBLIOTEKO" en Antverpeno.
In geval er wijzigingen zouden zijn in het programma, gelieve na te kijken op de website
esperanto-antwerpen.weebly.com/aktuale.html
Elke week wordt een nieuwsbrief rondgestuurd met vermelding van het programma en meer nieuws. Je kan ons ook volgen op Facebook en geef je goedkeuring voor onze pagina 'La Verda Stelo Antwerpen'. Wens je deze berichten ook te ontvangen, zend uw aanvraag naar esperanto-antwerpen@esperanto.be. Op elk ogenblik kan je je uitschrijven op deze lijst via een eenvoudige aanvraag aan LVS of via: esperanto-antwerpen@esperanto.be.

BRUGGE- Paco kaj Justeco
www.esperanto.be/brugge
Info bij Heidi Goes. goes.heidi@gmail.com

BRUSSEL - Esperantista Brusela Grupo vzw
www.esperantobruselo.org
Bijeenkomsten in Cultuurcentrum De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis), lokaal Casablanca 2, om de andere woensdag van 18.30 uur tot 20.30 uur.
De groep organiseert ook cursussen voor beginners en gevorderden. Info over cursussen en bijeenkomsten bij Françoise Pellegrin, fransuaz@esperantobruselo.org, tel. 02 358 27 28 Elke 2de maandag van de maand van 19.00 uur tot 22.00 uur: gezellige eet- en babbelgelegenheid met "La Babilemaj Spagetoj". Inlichtingen bij Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org
Woensdag 8 mei: Gespreksavond.
Woensdag 15 mei: Françoise Pellegrin geeft een voordracht over vaccinatie.
Woensdag 22 mei: Gespreksavond.
Woensdag 29 mei: Angelos Tsirimokos geeft een voordracht over Indo-Europese talen.
Woensdag 5 juni: Gespreksavond.
Woensdag 12 juni: Voordracht nog te bepalen.
Woensdag 19 juni: Gespreksavond.
Woensdag 26 juni: Gezamenlijk avondmaal als afsluiter van het seizoen.
Het is aangewezen de evolutie op onze kalender te controleren op de website: www.esperantobruselo.org

Kunvenoj en Kulturcentro De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint Gillis), salono Casablanca 2, ĉiun duan merkredon de 18:30 ĝis 20:30.
La grupo organizas kursojn por komencantoj kaj progresantoj. Informoj pri kursoj kaj kunvenoj ĉe Françoise Pellegrin, fransuaz@esperantobruselo.org, tel. 02 / 358 27 28
Ĉiu dua lundo de 19:00 ĝis 22.00.: Manĝ- kaj babilebleco kun la "Babilemaj Spagetoj". Informoj ĉe Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org
Merkredon la 8an de majo: Paroliga vespero.
Merkredon la 15an de majo: Françoise Pellegrin prelegos pri vakcinado.
Merkredon la 22an de majo: Paroliga vespero.
Merkredon la 29an de majo: Prelego de Angelos Tsirimokos pri Hindo-Eŭropaj lingvoj.
Merkredon la 5an de junio: Paroliga vespero.
Merkredon la 12an de junio: Prelego difinenda.
Merkredon la 19an de junio: Paroliga vespero.
Merkredon la 26an de junio: Sezonfina vespermanĝo.
Bonvolu kontroli la evoluon de nia kalendaro sur nia retejo: www.esperantobruselo.org

GENT- La Progreso www.esperanto.be/gent
Clubvergadering in ons lokaal La Progreso, Peter Benoitlaan, 117 9050 Gentbrugge: Iedere vierde vrijdag van de maand om 20.00 uur.
UITZONDERLIJK is er vergadering op:
Vrijdag 17 mei: Patrick Haerick leidt een nostalgische avond waarbij clubgenoten mooie, interessante dia's naar keuze, uit het verleden voorstellen.
Vrijdag 24 mei: De Gentenaren bezoeken La Verda Stelo om het optreden van Georgo en Dominika Handzlik (PL) bij te wonen.
Zaterdag 22 juni: Natuurwandeling in de Gentbrugse meersen. Afspraak 14.30 uur op de parking van Sporthal Driebeek, Driebeekstraat. Voor de liefhebbers kan de activiteit verlengd worden met een etentje. Ook familie en vrienden zijn welkom.

KALMTHOUT- La Erikejo
http://users.telenet.be/La.Erikejo/index.htm
https://laerikejo.wordpress.com/
Onze bijeenkomsten gaan normaal door in het Parochiecentrum Heide-Kalmthout, Heidestatieplein, derde donderdag van de maand, tussen 19.30 uur en 21.30 uur.
Donderdag 16 mei: Jaarlijkse wandeling met een bezoek aan HALSTEREN onder leiding van Rien. Samenrijden, verzamelen op de parking van het station van Heide om 18.30 uur.
Donderdag 20 juni: Recreatie programma: Bijeenkomst aan ingang 't Centrum (Heide) om 19 u 30. We spelen petanque op de locatie achter "De Raaf". Bij regenweer gaan we naar "De Sandy" en oefenen we ons spelenderwijs in het Esperanto.

KORTRIJK- Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
www.esperanto-kortrijk.info
Bijeenkomsten in het Groeningeheem, Passionistenlaan 1 te Kortrijk elke vierde dinsdag van de maand van 19.30 uur tot 21.30 uur. Indien de vierde dinsdag een feestdag is, dan op de derde dinsdag.
Contact via e-mail: piet.glorieux@gmail.com en esperantokortrijk@hotmail
Bezoek het Fonds Van Biervliet.
Iedereen is de eerste en derde donderdag van de maand welkom vanaf 10.30 uur in de stadsbibliotheek van Kortrijk, Leiestraat 30 (aanmelden in de discotheek, kelderverdieping). Gelieve indien mogelijk het bezoek vooraf te melden aan fonds.vanbiervliet@gmail.com'.
Roland Rotsaert roland.rotsaert@gmail.com 0494-54 32 86
https://sites.google.com/site/esperantokortrijk/

LEUVEN-Vespero 3000 www.esperanto3000.be
Bijeenkomsten in het Cultureel Centrum Romaanse Poort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven, tweede woensdag van de maand om 19.45 uur; de lezingen beginnen om 20.00 uur.
Woensdag 8 mei: Discussieavond gevolgd door Algemene Vergadering (20.05 uur).
Woensdag 15 mei: Praatgroep voor beginners en gevorderden in Wijgmaal. Info via yves@ikso.net.
Zaterdag 1 juni: Chinees Drakenbootfeest in ontmoetingscentrum Genadedal in Kessel-Lo, met informatievoordracht over Esperanto door Ivo Schenkel.
Woensdag 12 juni: Les en voordrachtavond.

OOSTENDE -La Konko www.lakonko.be
In Ontmoetingscentrum OC De Boeie, Kerkstraat 35, 2de verdieping.
Elke maandag 14.00 uur tot 15.45 uur: Gespreksnamiddag voor gevorderden. (niet op 27 mei,10 en 24 juni).
Elke maandag 16.00 uur tot 17.00 uur: Esperantocursus beginners. (niet op 27 mei, 10 en 24 juni).
Zaterdag 27 mei om 15.00 uur: Voordracht door Yves Nevelsteen: Eksterrete: offline info over online leermiddelen, woordenboeken, boeken, tijdschriften en meer.
Maandag 3 juni om 17.00 uur: Bestuursvergadering
Zaterdag 29 juni om 12.00 uur: Etentje einde werkjaar in "Bistro des Belges".
Meer info Flory Witdoeckt, flory2@witdoeckt.be, Tel 059 702914

PEER- Limburga Esperanto Asocio
www.esperanto.be/limburg
De Limburgse Esperanto Vereniging (LEV) organiseert activiteiten in het Cultuurcentrum 't Poorthuis, Zuidervest 2A Peer. Info: henri.schutters@skynet.be
Zaterdag 25 mei: Blotevoeten-pad Zutendaal (blotevoeten wandeling).
Zaterdag 29 juni: Kanovaren Dommelafvaart (Neerpelt) (Paul Hotterbeekx)
Elke donderdag van 9.30 uur tot 11.30 uur: In BICC Cultuurcentrum 't Poorthuis: Esperanto-cursus voor iedereen; onder begeleiding van Henri Schutters.

TURNHOUT
Wekelijks samenkomst op donderdag voormiddag tijdens het schooljaar.
Activiteiten: praten, lezen met gebruik van *Horizontaal* en *Monato*. Contact: Maria Dom, de.groot-dom@telenet.be

VERDAJ SKOLTOJ www.verdajskoltoj.net
De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) bieden scouting zonder grenzen in het Esperanto aan. De deelnemers zijn tussen de 11 en 17 jaar. Ze komen uit Brussel, Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk, Nederland, Luxemburg, Duitsland en soms zelfs van verder! We komen 6 tot 7 weekends per jaar samen en organiseren een kamp van één week in de zomer. Iedereen is welkom, het eerste weekend is gratis! Voorkennis van het Esperanto is niet noodzakelijk.

Horizon-TAAL
Tweemaandelijks tijdschrift / ISSN - 0772 - 540
Vlaamse Esperantobond vzw
Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen
Afgiftekantoor 260 Antwerpen X - Erkenningsnummer P004200

bpost
BB-PP
BELGIË(N)-BELGIQUE

Contactadressen in Nederland

www.esperanto-nederland.nl/groepen

ALKMAAR
Tiny Droge, Grevelingen 130, NL-1826 AR Alkmaar,
tel. +31(0)725 610 349.
Tiny.droge@esperanto-nederland.nl

EINDHOVEN
Jeannette Bosse, Veld. Montgomerylaan 361, NL-5612 BH Eindhoven
tel.+31(0)402 113 344, jeannette.bosse@tiscali.nl

NOORD-NEDERLAND
Ineke Emmelkamp Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel. +31(0)50 505 718 842, info@esperanto-nederland.nl

HAARLEM
Bert De Wit Houtvaartkade 21, NL-2111 BR Aerdenhout.
tel. +31(0)235 242 643
ajf.dewit@ziggo.nl Ook voor mondelinge cursussen

HELMOND
Toine Gremmen, Nassaustraat 3, NL-5707 HL Helmond
tel. +31(0)492 544 472, info@twangremmen.nl

NIJMEGEN
*Klubo Zamenhof,*Jan Bemelmans, Zwanenveld 2287, NL-6538 PS Nijmegen, tel. +31(0)243 882 926
jan.bemelmans2@gmail.com

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo
Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com

Verdaj Skoltoj
p/a Valère Doumont, Rue des Champs 3, BE-5060 Sambreville, tel. 071 16 53 95 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net, www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto,
p/a Jean-Pol Sparrenberg, Ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes,
tel.: 0475 27 23 19, jpsparrenberg@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG)
sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek
tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, secretaris, Pieter Engwirda
Wighenerhorst 49, NL-6603 KH Wijchen,Tel.+31(0)24 645 51 33
sekretario@esperanto-nederland.nl

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam,
tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Ivo Vercammen
Secretaris:	Ben Indestege
Penningmeester:	Kevin de Laet
Bestuursleden:	Piet Glorieux, Nicky Janssen, Eddy Van den Bosch en Johan Van Eenoo

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN
Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00, esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE
Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge,
tel. 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com

GENT
La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, BE-9050 Gentbrugge,
tel. 09 230 16 77, gent@esperanto.be

KALMTHOUT
La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen,
tel.: 03 / 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com

KORTRIJK
La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201,
BE-8610 Kortemark, tel.: 051 / 62 39 28, piet.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk,
tel. 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com

LEUVEN
Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo
tel. 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be

LIMBURG
Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer,
tel. 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be

OOSTENDE
La Konko, Anne Brabant, anne.brabant@telenet.be
Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende,
tel. 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.be

ROESELARE / TIELT zie **KORTRIJK**

TIENEN
Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA)
Info: Bert Boon,, Merelhof 8, BE-3300 Tienen,
tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

TURNHOUT
Maria Dom, Tuinbouwstraat 14, BE-2300 Turnhout,
tel. 014 41 72 92, de.groot-dom@telenet.be

www.esperanto.be/horizontaal